

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

In præliminarem Epistolam, Commentariolus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](#)

verum etiam Sanctorum Patrum loca & Sacri Tex-
tus oracula, adhunc ipsum finem in finitum sen-
sum deflexa adhibeatis: Calvinus Augustinam, a-
llios, Lutherani & Anabaptistae, nihil nisi Sa-
cram Texum crepat: ut ut sit, in nostrorum au-
ctorum messem, falso vestram temere mittitis; li-
cet enim alii in rebus inter se nostri plerique
dissentiant, in iis ratiem, qua sunt divinae fidei,
Doctores Catholicci ita inter se convenient, ut ne
unus quidem ab alio dissentiat; ab hoc more alieni
estis; vix duos ex vobis reperi licet, qui de fide
conveniant; nec mirum, cum enim singuli priva-
to spiritu ducantur, in quo vivam suę fidei regu-
lam statuunt, & cum privati spiritus diversi sint, di-
versas etiam regulas esse necesse est. In scriptura,
inquieris, certam fidei regulam habemus; regulam
cerre, sed non vivam; nempe scriptura illa conti-
net, quæ revelata sunt, ut fatentur ultrò omnes
Catholicci; sed si de hac ipsa scriptura, vel de lo-
corum difficultum sensu, controversia oriatur;
(non negas opinor oriri quotidie) quis armab me
doceat verum & legitimum sensum à spacio & fal-
so distinguere? sed hæc mitto, ut tuis vestigiis insi-
stam; subjicis enim, Apologiam Valeriani Magni
contra Jesuitarum imposturas, in tuas manus veni-
se, unde luculenta testimonia etuere possis, idque
nullo negotio, quibus irrefragabiliter demonstres,
Ecclesiam Romanam hodiernam, veram Christi
Ecclesiam non esse. Ostendam infra, mi Christia-
ne, non modò illud à te non demonstrati, sed ne
quidem ullà probabili ratiuncula probari; quod ut
facilius expidiā, eamdem refutatio[n]is methodum
inibo, quam in actione tua iniisti, adscriptis scilicet
paribus numeris, ita ut singuli singulis respondant.

§. I.

Primo loco & ante omnia, dicis exemplaria Va-
lerianæ apologetica subducta, nec non suppressa
fuisse, miris malisque Jesuitarum artibus, ut jam
illius copia vix paucis fieri possit. Sed hoc eadem
facilitate à te negatur, qua sine teste omnique pro-
batione à te adstruitur: Liber editus est reticito lo-
ci & typographi nomine, citra ullam doctorum
approbationem, & superiorum licentiam; haud se-
cucus, quæm alii libelli famosi in lucem prodire so-
lent: quamobrem, cum venalis non profer, sal-
tem in civitatibus Catholicorum, quis enim Bi-
blioplain eas pocas incurre non metuat, quæ
per leges contra libellos famosos, eorumque au-
tores latas, statuuntur; cum etiam furtim & clam,
pro more, distrahatur, nihil mirum, si non veniat
in multorum manus: quod autem Jesuitæ illum
supprimi curarint, falsissimum est; sine teste nihil
tale admitto; tu partes actoris agis; hoc tibi pro-
bandum, quod adstruis; nullam enim suspectas, aut
nullius fidei homo, fidem mereatur, nisi ea prober,
quæ dicit. Unde est, quod tuæ demonstrationi male
ac pessime augurer, quam ita male statim
initio adornas, ut à fœdissimo men-
dacio exordium ducas.

• 88 (†) 80 •

S. II.

Hoc exordio præmissio, ad narrationem te accingis, & breviter exponis congressum Rheiſelsæ habitum inter Valerianum & Haberkornium, in quo præfatus Valerianus hæc protulisse fertur. Candiðe fatemur, non extare argumentum Catholicum ex sacro textu, quod inferat hanc thesim. Post etatem Divi Petri, Pontifices Romani successoreſejuſt habent autoritatem infallibilem in proponenda ac declaranda universa Ecclesia, ex Cathedra, fidei Christiana doctrina. Hanc inquam thesim non quimus inferre ab solo sacro textu, sed neque ab autoritate Iudicis Ecclesiastici possumus præcise, sine arguendo theologicō confirmare illam thesim; nos enim inter decretā Ecclesiastica fidem concernentia, nullum scimus, quod Pontifici Romano expreſe tribuat infallibilitatem authoritatis. Hac narratio exordio planè consentit; ut enim hoc ex falso compoſitum est, ita illa ex repugnantibus contexta, quod miror, à Roſtochieni Theologo non animadvertis; nemp̄ hanc thesim esse de primatu Romani Pontificis, expreſe habetur in dicta Apologia pag. 10. & 26. & paſſim alibi; Immò paulo ante præmiseras, poſtulari tantum, ut unus primatus Romani Pontificis confirmetur, ſiquid eo confeſſo, ſecuri communamus in fide cum illo: Candiðe fatemur, & cetera, ut ſuprā, hoc poſito, en tibi repugnantia; hanc thesim, inquis, pro Valeriano, ab authoritate Iudicis Ecclesiastici confirmare non possumus; probamustamen, ut aī paulo poſt, ab authoritate Iudicis Ecclesiastici has ſeptem propositioñes, quarum ſeunda eſt, Pontificis Romanus primatum tener in universum orbem. Probamus, non probamus, probare possumus, probare non possumus, nunquid hæc repugnantia non ſunt?

Hic etiam duo adverto & adnoto; primum eſt, te ac tuum Valerianum crassissimo errore teneri; Theſis enim, qua hinc apponitur ad infallibilitatem, ut vocant, Romani Pontificis, in declaranda toti Ecclesia doctrina fidei, ſpectat; hanc autem confundis cum ejusdem primatu, licet duo ſint omnino diversa; nemo enim Catholicorum eſt, qui primatum ut dogma Catholicum non teneat & credat; non tamen ita forte omnes prædictam infallibilitatem, de quo alijs tecum, & cum alii paulo ſufius agam; alterum verò eſt, quod jam Celfiſſimus Princeps Erneſtus Landgravius in ſua ad Valerianum Epiftola obſervavit, Valerianum initio dixiſe, prædictam theſim ex Sacro Textu probari non poſſe, inſtrā verò ita correxit, ex ſolo Sacro Textu: ut autem aliquis Anctor caſtigetur, neceſſe profeſſo non eſt, ut cuncta ab eo prolata, aut ſcripta, censura & nota digna ſint; vel unica propositio ad hunc finem ſufficit; quælibet enim propositio ſeorsim conſideratur & diſcūlitatur, alioquin nullus unquam liber configi poſſet, cum fieri non poſſit, quin aliqua bona contineat; immò Hæreticis veltriſ hoc ſati ſolemne eſt; ut vel caſu, vel quod facilius crediderim, data opera, repugnantia involvant; quam multa in Luther & Calvin, quibus alios Novatores adjungo, inter ſe repugnantia invenies. Prima igitur illa Valeriani propositio, Primatus Romani Pontificis ex Sacro Textu probari non poſteſt, censura & nota eſt digna; licet alia, quām poſteſt ſubjunxit, Primatus Romani Pontificis ex ſolo Sacro Textu probari nequit, utcumque defendi poſſit; priorem tamen ſeorsim conſideratam censura & nota non eximit, nihiſ enim obſtar, cumdem auctorem

non diversa modò, veſtū etiam repugnantia docere; exemplum tibi ſuggero: fac aliquem ha- proportionem tueri, homo non conſtat ex anima rationali; nemo certè inficiabitur, quin Hæretica conſenda ſit? licet alio loco hanc habeat, Homo non conſtat ex corpore & anima rationali, vel hanc, Homo non conſtat ex ſola anima rationali, comparata proportione cum propositiobus Valeriani, & videbis, parem eſſe utrumque rationem; ſed pergamus.

S. III.

Hanc Valeriani aſſertionem ita bilem Jeſuita moſiſ dicis, ut Joannes Rosendallus, qui Principi Ernesto à confeſſionibus erat, libellum edidit, in quo, erroream doctrinam Valeriano affinx, quāl iſdixiſſet, Primum Pontificis ex Sacrifitio probat non poſſe; eumque cum ſociis Capucini maligne traduxit, quāl hi doctrinam hæreticam prædičo Principi ejuſ; nobilissimā coniugi inſi- laſſent. Contra hunc libellum, nonnemo ex Catholicis Apologiam pro Valeriano edidit, que tamē Colonia flaminis tradita eſt; immò ipſe Valerianus contra Jeſuitas calumna ſtrinxit, edita epiftola allu- thoſiōmæ Ruthenum, que ut in Caſariorum Pontificis aliorumque Principum manus venire, idem Valerianus, utipſe teſtatur, impensè progreſſus & obtinuit. Hæc ſumma eorum eſt, que non, fuſt prolequeris: teſt autem ita geſta eſt, prout Celiſſimus Landgravius in ſua ad Valerianum Epiftola pimandata ingenuè teſtatur.

Sebastianus Kurtius Calviniana ſecta minime libellum vulgarat contra Doctorem Catholicum, in quo feciſſime Catholicis hoc nomine præliter insultabat, quod juxta Valerianū ſententiam, ex actis congressus Rheiſelsini perfidum, Primum Romani Pontificis, ex Sacro Textu probare non poſſent: & cum Celfiſſimus Landgravius Hermannus Princeps Ernesti frater, euidenter cum Kurtio ſecta, ſibi omnino peruiſiſſer, paſſatum libellum refutari non poſſe; Erneſtus, quipper id tempus forte aderat, & agit, immo æri- mē feret, fratris natu majori impositum fuſe, Rosendallum quem in Haſſiam ſecum duxer, & nixē rogauit, ut breviter & ſolidè, more ſuo, e- rat enim vir apprime doctus, Kurtianum opificium reſelleret; Rosendallus Princepi morem geſit, ſcripto libello, in quo hac habet, Valerianum tamen nunquam appellato. Quando aliquis Catholicus auctor in modo ratiocinandi, ex ignorantiā, relinco- fiderantia, aut ex alio defectu, aliquid ſcribit, quod alio ſcribendum fuerat, id Hæretici ſic preceſe accipiunt, quod id non proveniret ab aliquo particuliari homine, ſed uiveraliter à Catholicis; hac ratione non debef- citi tantus rumor, ex eo quod atq[ue] exiſtunt, no- poſſe ex diuinis probari primatum Romani Pontificis.

Hæc tota eſt calumnia à Rosendallo, & ab in- verba Societate Valeriano, utipſe toties ingenue, per ſumnum ſcelus afficta; hæc illa ſtudioſum & univerſalis traductio; & ſancte juro, nihil quid à Jeſuitis contra illum de hoc arguendo Theolo- gico editum fuſſe; licet ab eo tempore, vari libelli famosi ob hanc dumtaxat offendit ſuſpicione in- umbram, tum à Valeriano, tum ab aliis eius gra- contra Jeſuitas vulgariſſerint; unde forte nonnu-

utipotterat) neq; in hoc Celsissimo Land gradio fidem
detractare licet, qui semper eximium candorem & in-
genuum veritatis anorem præstulit; nemo certe
hanc laudem ipsi invideat, quam etiam Heterodoxi
sulpiciunt, atque videntur. Præterea, demus, Valeria-
num optimè juxta atque prudenter sensisse, ejusque
assertione ab omni proflus censuræ nota immanem;
optimè tamè Kurti pœnitentiæ prædictâ formulâ usus
Rosendallus, repressisset; quis enim non videat, unius
homini sensum toti Ecclesia non esse imputandum?

Sed, inquires, Rosendallus Valerianus dictum falsa-
vit, de quo Valerianus meritò ac jure conqueritur;
nempe dictio illam solo à Valeriano insertam, per
malitiam reticuit; dixerat enim Valerianus, ex solo
sacro textu, Rosendallus vero, ex sacro textu tan-
tum, omisâ dictio illa solo: sed constat ex his, quæ
dicta sunt, & luculentio Principis Ernesti testimonio,
per malitiam, dictio illam non fuisse omnissimam;
cùm acta Rheinfelina in promptu non essent, deinde,
ne responsionis vis & robur inde frangeretur, hoc
ultrò dedit ad veritatem, eo modo, quo inter disputan-
dum in scholis fieri solet, dato scilicet, & non conce-
so: præterea, Valerianus duobus in locis illam thesim
proposuit; in primo, dictio illam solo non apparet, si-
fecus in altero; denique, ut liberè dicam, eamdem
paùlo ante insertam, paùlo post deinde revocavit;
quod facilè ostendo: Thesim illam à Primatu Rom.
Pontificis Valerianus ad infallibilitatem ejusdem, ut
vocant, traduxit, quo fine, aut animo, nescio; nempe
ubi dixisset, non extare argumentum Catholicum
ex sacro textu, quod inferat hanc thesim, post at-
atem Divi Petri, &c. ut supra, hanc, inquam, rhefim
nequimus inferre ex solo sacro textu: Sed neque, in-
quit, ab auctoritate Iudicis Ecclesiastici, &c. ut su-
pra; per hæc autem revocat illam dictio illam solo;
primum quidem omnissimam, sed deinde insertam, cùm
perillum, nec ex sacro textu, nec ab auctoritate Juri-
dicis Ecclesiastici, argumentum Catholicum pro di-
cta sententia duci queat; igitur perinde est quoad
hoc, sive sacer textus solus consideretur, sive non
solus, id est, cum auctoritate Iudicis Ecclesiastici
conjunctus.

Dices fortè, duci argumentum ex traditione, rectè
sanè, sed ne illius quidem Valerianus meminit; quod
tamen non omisisset, si ex ea argumentum Catholicum
in rem hanc duci posse credidisset. Evidem habet in Apologia pro Primatu Romani Pontificis
ex sacro textu, non solo, ex traditione Apostolica,
non sola, sed ex utroque simul argumentum duci;
in actis Rheinfelini, de traditione nulla mentio:
præterea quamvis ex utroque capite probetur inter
Catholicos, ubi tamen cum hæreticis agitur, qui nec
Concilium Florentinum adhuc sunt, nec prædictas
traditiones, quæ licet Catholicis sufficiant, utpote
qui illas omnes adhuc sunt, quæ ab Ecclesia Romana
proponuntur; at semotâ auctoritate Ecclesia propo-
nentis, in antiquis monumētis, ita fortè expressæ non
sunt, nimisrum quoad præsentem controversiam, ut
obstinatis hæreticis omnem excutiant dubitationem.
Deinde ante Concilium Tridentinum, an Catholicis
debet argumentum pro hac re confirmanda? quis
hoc nisi temere dicat? neque hæreticis concé-
di posse, putarim, quibus certe nihil dandum, nisi
quod certum sit, ac proinde ipsi suis argumentis à
nobis extorqueant.

Hoc superbiac Rosendallus hæreticis tui simili-
bus cum Augustino exprobatur, superbia, inquit,
in acta apł. Manich. cap. 6. omnium Hæretico-
rum natura est: nos volumus non insolencere superba
agere, sed cum humilitate suspirare, & Dei
benignitatem implorare, ut congreget, quod disper-
so, hac autem quasi sibi dicit Valerianus ac-
cepit, quod Rosendallus ne cogitarat quidem, ut
sufficiat (quamquam Valerianus hoc etiam
dignissimi loco ad vitæ ac morum emendationem

ditionibus, quamvis illæ quoque suppetant; ex iis scilicet verbis, qua dicta sunt Petro, ejusque successoribus, nimirum Romanis Pontificibus; nempe in persona Petri, ejusque successoribus dicta esse, Ecclesia docet, ex communi Patrum consensu; sacer textus non crudam modo literam, verum etiam sensum complectitur; sensum porro verum & legitimum accipio ab Ecclesia, atque juxta sensum Ecclesia, in persona Petri, omnibus ejus successoribus dicta esse, omnes Catholici credunt; iisque non generatim, & in abstracto, ut ajunt, sed in concreto, nimirum iis, qui re ipso Petro successori erant, iis, inquam, notis & compertis; nihil enim protinus ignotus & incomperitus dicta fuisse juvaret; igitur ex solo sacro textu, juxta legitimum illius sensum, quem ab Ecclesia accipere dumtaxat possum, juxta mentem omnium sanctorum Patrum, semotâ etiam traditione, semoto item Concilio Florentino, primatum Romanorum Pontificis deduco.

Sed, inquires, cum Valeriano, in sacris literis, nulla Romani Pontificis sit mentio; scribi non debuit, quod notorium erat; tam autem nobis compertum & notorium est, Romanos Pontifices successisse Petro, quam notorium Alexandrinos successisse Marco, Hierosolymitanos Jacobo, immo Caesares Augusto: scio, aliquos levioris licet armaturæ, super hoc item mouisse, quæ tamen inanis est, & si quid in ea momenti esset, relictis aliis, in quibus adversari nostri valde laborant, hanc præfertim ac præcipue urgerent, & intra hujus propaginaculi septa, satis securos putarent: sed profecto puderet illos, dñe notoria disputare; non obstat igitur, nullam in sacris literis Romanorum Pontificum expressam mentionem factam esse, cum in expressa Petri, illorum mentio facta esse censeatur; ita prorsus, quando Apostolis Christus remittendi peccata potestatem fecit, seu conferandi, facienda Eucharistiam, item baptizandi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, succendentibus Episcopis & Presbyteris eamdem potestatem dedisse censeretur: illud Christi, *Ego dico vobis, diligite inimicos vestros*, non tantum Apostolis & discipulis, sed omnibus Christianis dictum esse, credendum est; mihi scilicet, & tibi, licet nec tui, nec mei in sacro textu expressa mentio fiat; illud item, *diliges proximum tuum*, ut prædictus Rosendallus optimè observat, me docet, teneri me ex sacris literis, Valerianum diligere, in his tamen nulla Valerianii expressæ sit mentio: itaque haud dissimili modo, licet Romani Pontificis & successorum Petri nulla expressa mentio fiat, ita tamen verba illa Christi Petro dicta sunt, juxta sensum Ecclesia, & SS. Patrum, in quo, ut jam dixi, sacer textus accipendus est, sensus enim est anima literæ, ut etiam illius successoribus dicta esse constet; successores autem Petri æquæ perspecti sunt & notorii, ac successores Augusti; igitur ut Primatus Petri ex solo sacro textu habetur, ita & Petri successorum Romanorum Pontificum, juxta verum & legitimum sensum illius textus; nec, opinor, ullus Catholicus refragetur; dato enim, quod ex solo sacro textu habeamus, primatum à Christo, tum ipsi Petro, tum ejus successoribus collatum fuisse, ut concedit ultra Valerianus *apolog.* pag. 31. & cum notorium sit, Romanos Pontifices esse Petri successores, inde necessario sequitur, penes Romanum Pontificem Primatum esse; nec obstat,

notorium illud ex sacro textu non haberi; ecce non habetur ex sacro textu, quod Valerianus à Christo redemptus fuerit, cum quodcumque Antiocheni, vel Romani videbant, esse Petrus, dum scilicet Petrus esset in vivis; sed hoc constant ex evidencia objecti, nec illa probatio ne indigent; constant inquam visu, vel auditu, vel conceptu rei per se nota; nempe habeo ex sacro textu, omnem hominem redemptum à Christo fuisse, & cum mihi constet, Valerianum esse hominem, habeo etiam ex sacro textu, Valerianum à Christo redemptum esse; habeo ex sacro textu, Petrum esse Christi Vicarium, & supremum Pastorem, itemque Petri successores; cum autem Antiochenis, vel Romanis notorium & perfidum esset, talem hominem, quem videbam, vobis gratia, esse Petrum, ex sacro textu habebam, illum hominem esse Vicarium Christi; cum etiam nobis notorium & perspicuum sit, Romanos Pontifices Petri successores esse, habemus etiam ex sacro textu, primatum iis collatum fuisse; sic non habeo ex sacro textu, vocem hanc, *pater enim meum*, hoc, vel illud significare, sed ex Grammatica, & lingua Latina notitia; itaque, ut cateri omittitur sim prolixior, constat, illud ex sacro textu probari, quod vel in sacris literis expressum est, vel notum & perspicuum, in eo, quod expallit, & contineri, juxta legitimum sacri textus sensum, eum scilicet, quem agnoscit Ecclesia, & nobis prononit.

§. IV.

Subiectis paulò post adversus Valerianum, quodam sub persona Lutherani, & facto Sevi Jocobi medii nomine, severiore censuram edidit; quem tamen ipse Valerianus Jesuitam fuisse assert, aucto adeo ipsum Rosendallum; jocolum scilicet illum, quem sine joco Romæ extinctum fuisse dicit; quod quām à vero alienum sit, non modò ex multis erroribus, quibus libellus scatet, & doctrina heretica, quam continet, quæ ab homine Catholicō defendi & tradi non poterat, verum etiam ex authentico testimonio, quod ad calcem epistolæ suæ typis mandata Princeps Landgravius attinet, ex quo perspicue constat, illius libri auctorem fuisse Rectorem Lutherani Gymnasi Getaviensem in Voidtlandia: crimen ab uno dico omnem, sed est potius, quod te accusem, Christiane, qui opusculum illud Pontificio, seu Catholicō tribuit, cùm tamen probè scias, præfati Rectoris, Lutherani scilicet hominis esse; nempe Celsissimus Ernestus epistolam suam edidit anno 1661: mense Junio, tu verò Confessorem Valerianum edidisti anno 1662, cùm autem argumentum illud discente fieri non potuit, quin prædictam epistolam, quæ argumentum illud propemodum exhausta, ad te mitti procuraveris, & ex ea didiceris, quis fuerit auctor illius censuræ, quæ sub factio Jocobi Severi nomine prodierat.

Attexis deinde fragmentum cuiusdam epistole ad Valerianum scriptæ à quodam illius amico, à quo fit certior, cuiusdam Bibliopolie nomine, modicam spem esse distrahendi libros ab eo compertos, ex quo illos quidam N. invisos & suspirios reddiderat, quem addit secreto spargere, doctrinam illius de primatu, auctoritate Apostolica quæ primū configendam: si hunc modum adorans,

deactionis forte approbas, Christiane, & quod
nisi scilicet ac planum erit, de te quidpiam finge-
re, etiam enim, ut tu, quendam scilicet ad me
fugile, à quodam se accepisse, quendam N.
in agmina Rostochiensis Doctorem, ruinam pa-
marchia perpetuisse, ad scripto etiam margini
en nomine, Doctor N. Christianus Kortholus; non
vobis, cur pari jure in hunc modum tecum agere
potest, si tuus ille, quem ex Valeriano refers,
legatus censeatur: eadem enim ratio utrumque
nullum novum certe & ingeniosum accusationis
modum: Quidam scriptis epistolam ad quendam,
in qua refert, à quodam hac aut illa in quodam
congelia dicta fuisse; si forte quidam, hoc vel
alio modo in quendam comminoveretur vehe-
mentius, in quispam hunc accusandi modum jure
producit?

Certe mihi, vel litteræ illæ fictæ sunt, atque adeò
diligentes, vel finxit amicus, Bibliopolam hoc
dictum, velut in malignis impositum fuit: Et vero,
quod id libos attingit, ii profecto non sunt,
egorum ultraeßione Jesuitæ adeò solliciti esse de-
serent, ut eam ad eam retardandam, calumnias &
impugnacions machinarentur; vinum illud hederâ sanè
vobis: quod ad me spectat, nihil solidum, nihil
recendum, sed mera coamenta, ne dicam somnia, in
iudiciorum modis literas finxit Valerianus, qua-
nacumque prefatae calumniae contra illum con-
curre, per totam Germaniam à Jesuitis spargi
& alienari allet, & tantum non jurat: non
genitor noster, inquit, verum etiam saltant &
runt. Cuncta hec dicuntur, scribuntur, sed ni-
hiil haec probatur; immò cùm non constet de
corporis delicti, multò minus de ipsis delinquen-
tibus obstat, Rosendallus haud dubie a cæ-
sariis Societatis sanctissimum Capucinorum
Ordinem maximè faciunt, eo quæ apud homines loco
elecipiunt, quem ardore virtutis, & castigatisimæ
vitæ, quam proflent, genus merito sibi arrogat;
nihil aquam dixerunt, ipsarunt, scripserunt
contra eum Ordinem; & si forte quis inter Jesuiti-
cavitate vir auctoritatis, in hoc genere vel leviter
dilegit, certus sum, illum laudimpunè latetur;
talis prosua in Jesuitis charitate, Valerianus si-
gnatulat; si ramen illius Apologiae auctor est,
de quo prudenter homines dubitant; libri sci-
entiamque damnati, ut constat ex decreto
annexo sub finem epistola Celsissimi
Languini, vel pro nimis, qua forte laborabat
culpitate, quibusdam sycophantis, qui caco-
deous opera, & munere defuerūt, tam falsa illi de-
finita, capitula occasione aversi, quo erat in eos
resulerant, majorem, quam patuerit, fidem

§. V.

Hic Celsissimum Ernestum fœdè sugillas, quod
scipio sancti Goaris Capucinos emigrare jussi-
t, & multa Valeriano, scripta ad eum epistolâ,
scimus, falsum scilicet, vanitatem, jactantiam,
opus calumnias ab eo Societati afficitas, que
omnia religiosissimus Princeps luculento scri-
pimus annexo plenissimè refutavit; citasque in
eum Apolog. pag. 76. ubi Valerianus in hunc
modo petorat: Impunitur mihi præcisè in termino
de hæresi, pronunciar damnatus hæresis à
Societate, &c. Sed quis unquam illi duas

hæreses imputavit? Princeps Landgravius, inquit,
quem ad hoc Jesuitæ induxerant, duas imposuit; at
ipse testatur, à nullo se fuisse inductum, & nullam à
se, Valeriano hæresim fuisse afficitam.

Evidem in primis literis ad Valerianum scriptis,
quarum hic maximam partem, inīcio & invito Prin-
cipe, typis mandatam in lucem edidit, hortatur il-
lum, ut Romam se conferat, causam suam actu-
rus, Rheinfelina assertionis, qua scilicet hete-
rodoxis dederat, Primatum Romani Pontificis, id
est, sancti Petri, ejusque successorum, ex solo sa-
cro texu probari non posse; nempe in hoc subje-
cto, Primatus Romani Pontificis, optimus Prin-
cipes illa omnia optimè complectitur. Sed inquit,
hæc propositio ultimo loco posita, est hæretica; ni-
mirum primatum Petri ex solo sacro texu probari
non posse: hanc autem Landgravius Valeriano affin-
git: demus, esse hereticam, de quo forte aliquis
dubitaret; nunquam illam Valeriano Princeps af-
finxit, sed aliam copulativam, quod scilicet ex solo
facto texu probari non possit Primatus Petri, ejus-
que successorum Romanorum Pontificum; ita enim
Princeps intelligit, nec aliud sensum illius verba
præferunt: Valerianus singulas partes seorsim ac-
cepit, contra sensum ac mentem Principis: Primatus
Petri, ait Princeps, id est, Petri ejusque suc-
cessorum, non dixit Primatum solius Petri, nec Petri
dumtaxat successorum, sed utrumque simul, quatenus
hoc subjectum, Primatus Romani Pontificis utrum-
que conjunctim complectitur, nullam igitur hæresim
Valerianus Princeps impoluit, sed tantum assertio-
nem, qua licet heretica non sit, ab ea tamen in con-
gressu cum hæretico Valerianum abstinere potuisse,
immo & debuisse, Celsissimus Landgravius pruden-
tissime assert, in prefato scripto, ad hujus opusculi
la calce annexo, in quo etiam egregie diluit, quid
quid Valerianus cum contra illum, tum conata Je-
suitas in dictam apologeticam congregat.

Sed ab hac refutatione abstineo, ne jam actum
agam, & duo tantum obiter indico; primum est,
illam epistolam, quam privatum & clavis Princeps
ad Valerianum scriperat, ad instar christianæ &
lenissimæ correptionis, ab eodem Valeriano in lu-
cem penè totam editam & promulgatam fuisse; unde
profecto est, quod in sibi jure imputet, si quid
forte illa paulò durius, vel acerbius contineat; altera
vero, Christiane, te ipsum perit; habes enim
hoc eodem articulo, Princepem Ernestum dicere,
securum se esse, illum à consilio Ordinis Capucino-
rum protinus eliminandum, qui vel decimam par-
tem defectum Valeriani monstret: Imponis Prin-
cipi, Christiane, qui de Ordine Jesuitarum, non
Capucinorum loquitur, quod etiam optimus Prin-
cipes inculcat pag. 83. Scripti, jam supra laudatis;
neque id confirmare vereor; si enim aliquis ex So-
ciate, non dico decimam, aut centuplam, sed
millesimam partem contra quemlibet religiosum Or-
dinem, eorum convitorum scripsisset, qua contra
Societatem universam sepe ac sapiens idem Vale-
rianus promulgavit, ex eadem Societate dubio procul
omni ejus est.

§. VI.

Epistolam illam Valerianus Jesuitis attribuit, qua-
si ipsi erubuerint eam suo nomine propalare, Prin-
cipis ministerio abusi, quem, inquit, ad exercen-
tam tyrannidem subdelegarunt, dum ipsi ex abdi-
to illius simplicitatem & indecora obsequia rident;

hæc

IORAT
BRISI.
QETICUS
MORA

hæc ex pag. 3. apol. non 34. ut scribis, excerptisti, & hæc in Celsissimum Landgravium cadunt; itane vero humilis fraterculus talē virum natalium nobilitate, armorum gloriā, virtutum omnium splendore toti ferē Europæ conspicuum? Malim tamen Ernesti dī & scriptis stare, quām tuis, vel etiam ipsius Valerianī, quem tanta animi impotentia eō adduxit, quantam aliās, in hoc saltē genere, vix invenies; dolet tamen, & graviter expostulas de calumniis à Jesuitis sibi affictis, dum hi silent, & nemurūe quidem videuntur, ut sanctūm hoc christianæ patientiæ & modestiæ exemplum mundo exhibeant; silent, inquam, dum Valerianus illos immisericorditer lacerat atque proscindit, appellatique tyrranos intolerabiles, nebulones spectatissimos, impudentissimos mendaciorum Architectos, divini Decalogi eversores, diuinarum, humanarumque legum violatores, apertos hæreticos, convictos Atheos, insignes sycophantas; hæc scribit Valerianus, hæc clamat arque ingeminat, & sancte jurat, hominesque Deosque etiam in pœnam capitū, attestatus. Sed unicus negatio, unum dumtaxat, nego, rem istam conficit, & diluit obiecta; quis enim reas non esset, si accusatio sola omni probatione destituta sufficeret illud certè apud omnes gentes, & nationes etiam barbaras, solemne, ut omnis accusatio, circa omnem probationem, non modo injusta, verum etiam inepta censeatur; absit autem, ut Christianos inter id locum habeat, quod ne inter Turcas quidem & Persas locum invenit.

§. VII.

Jesuitis etiam imputas, quod decretum à generali Congregatione de propaganda fide procurarint, quo cavetur, ne quis Missionarius Apostolicus quidam typis mandaret absque ipsius S. Congregationis expressa licentia; hoc inquam Jesuitis imputas, cum Valeriano tota psalm apologia. Rem sanè lepidam, Christiane, perinde loqueris post Valerianum tuum, atque si regestum Romanum penes te esset, & vivæ vociis oracula fundere posset; detrectas liberè fidem Pontifici ex cathedra loquenti, ut ajunt, dum vel Lutherum, vel Calvinum, vel Novatorum doctrinam ut blasphemam & hæreticam damnat, & vis, tibi gartienti, nec non Valeriano, ut mitissime loquar, somnianti, vis, inquam, tibi aniles fabulas narranti ab omnibus fidem haberi.

Dicis, hoc procuratum fuisse à Jesuitis, apertum mendacium est, nec enim, ut forte tibi persuades, Jesuitæ tanta possent auctoritate in dicta Congregatione, quanta opus esse constat, ut ab ea contra Missionarios Apostolicos tam facile, quam putatas, decreta extorquent. Deinde demus hoc, præfatum scilicet decretum à Jesuitis procuratum fuisse; quis hoc illis virtio vertat? furebat, tonabat, grastabatur in eos Valerianus, in suis libellis contra illorum Societatem scriptis, ac per totam Germaniam sparsis, ultimum Jesuitis exterminium, nec non extrema omnia minabatur; cui amabò Jesuitis non licet esse sui defensoribus ad legitimum Judicem confugere; & ab eo tandem obtinere, ut modum ponat, & Valerianum coëreat. Hoc prudenter, & quidem jure suo Jesuitæ facere potuissent: non fecerunt tamen, sed raro Christi Servatoris exemplo, eo tempore, quo in Gallia, Belgio, Germania, à Valeriano & aliis multis, immo & nonnullis in Italia, arrociter vapulabant, tacendum prorsus, & rarum, ut dixi, illustris patientiæ exemplum toti Ecclesiæ præbendum esse duxerunt.

Quod autem pag. 81. subiectis Valerianus, nihil vehementius confirmare Jesuitarum imposturas, præfato decreto ab his procurato, quod est, inquit, instar sigilli Apostolici appensi autographo, ex quo damnor hæreos & infandorum scelerum: Miror, in sani hominis mentem hæcadre. Sacra Congregatio prædictum decretum condidit, silentibus illis quidem mutientibus Jesuitis: inde igitur illorum impostura maximè confirmantur, & hoc veluti scillo Apostolico hæreos, & infandorum scelerum Valerianus damnatur: Logicam, opinor, augustinum, Christiane, quid amabò de illa consequentia ceses & cuius fān, non dico trioboli Logicum, sed quilibet hominem sui compotem pudere.

§. VIII.

Inde, inquis, Valerianus pessimè audire cepit, emissa videlicet à Jesuitis alatā famā, regna & provincias celerrimè pervasura, acerbita etiam in hunc finem tot scholarium opera; qua propter Valerianum apud S. Congregationem, & Pontificem per tota sex annos impensè institutis, pro licentia ferendis adversus Jesuitas; sed cuncta incassum, magnum enim illam obtinere potuit. Imponis, Christiane, cum tuo Valeriano Jesuitis, cum ne unus quidem illa Societate, quod omni affloratione affirmari Valerianī famam norārit: quod verò addis de adibita scholarium operā, luculentum mendacium esse, pronuncio; estque, quod pudeat ingenuum hominem, hæc anilia commenta adēd constantes afflere, quamvis omni, etiam minimo probatum adminiculo delittu: uni sibi Valerianus impunit, si non nihil labecula ejus famæ aspersum & illatum est; ipse ipse sibi nocuit, ac seipsum propitiū amicū confixi; quam enim opinionem homines sapientissimi de illo, etiam Missionario Apostolico, & aetoris instituti homini haberent, qui sola, ex parte vanissima suspicione fretus, & in extremum futore actus, iudicis majorum & superiorum imperiis, contra viros innocentissimos, ne multientes quidem, quibus nullam unquam injuriam accepterat, quoniam potius illius sanctissimus Ordo meritis honoris & observantiae officiis eximulatus fuerat, ea ferentes non dubitavit, & fatigatis ubique prelis, invenient edere, que vel Lutherani tui similes, vel Calvinistæ, vel alii Novatores, aliquo petulantissimum in hoc genere, scribere & typis mandare veritati effendi hinc certè male audit Valerianus, neque ad hunc finem alia quapiam Jesuitarum arte opus fuit.

§. IX.

Sortem hanc, inquis, in Ecclesia Papistica typus est Valerianus, iuxta ductum ipsius Apologię positam. At si cæcūs cæcum ducat, ambo in forent cadunt; pessimo duce & ductu Christiane illa se quid mirum igitur, si vel incogitans in crassissimis errores animum impegerit; quid enim, quid est, apologia illa, nisi inexhausta calumniarum festina, plena convitiorum synopsis, fœda mendaciorum collectio, exquisitum atrocioris maledicentie compendium, petulantis scena protertia, inveteratodi pantotypum, alterum theatrum Jesuiticum, solemnissimata, accusatio injusta, æternum perturbari & impensis animi monumentum; opusculum fān aculei horridum, felle potius & toxicō, quam arrame exaratum; in quo nullus innocentia, veritati, justitia, religioni & modestiæ locus relinquitur; in quo

us, nihil
osturas,
nquit, ad
, ex quo
: Minor
Congre
tibus il
r illorum
velon si
scelenam
arugit,
Catasta
cum, sed
ire ceph
na & pu
in hanc
Valerian
per tou
lerebant
noquic
Chiliane
us gatet
e affir
s de adju
cum esse,
um homi
nter alle
obstatu
impue
& alien
riti am
es falso
ico, &
la, & enq
in futore
eris, con
quidem, i
at, qui
nonom &
ra fenera
in lucem
el Calvini
antissimi in
ciu silent
e ad hanc
fuit.
tica exp
ologen
in forem
ne uia se
califfi
qua et
in festis
lorum cul
ze compen
ti & impo
lemon sile
ti & impo
nē acule
arrame
tati, jut
ur; in qu
gmina

comitetro miscentur & igne; ferro, inquam, multa
tempore alpato; igne vero cum multo ira calore,
sia aliquae omni luce benigna, in quo furibundus
alitus acutus, sed innocens; multa imponit, sed
nihil agbat; heresim appellat & ingeminat, sed
clementiam; multa dicit, animo forte bono, Deus
seculi importuni, sive impote: Christiane, quid
tanet horde & ducit? age vero, si talis est, in
quis, Apologia, cur eam Jesuitarum quispiam refu
stum non faciepit? quid quoque in ea, quod refu
stum superest? vel, ut verius dicam, quod refuta
zione dignum sit; quamquam Celsissimus Princeps
refutavit dicam etiam, quod res est, ut ea, quae per
le nos fiant, nemo probanda suscepit; ita illa, quae
filla eius palam constat, & à veritate aliena, refu
tariorum debent. Multa hujusmodi hoc ferè ultimo
huius recenter, à me possent; ut famosa nota Ogo
dadii scripta, & innumeris libelli; Wendrockius
cum sinuosis, & cornix Aësopi, id est, infani com
mentarij velanusauctor, insignis profecto nugiven
dis, & enim fabularum architectus, hæc ipsa,
quoniam appellas, Apologia: item alia mole ma
jor, sed par maledicentia; alii demum ejusdem fur
ties, sicut preli spuri fœtus; sed temni potius,
quam scelli debent, in quos tritum illud optimè
quadrat, inutriat aperte.

§. X.

Expositus deinde super his gestis Valeriani judi
cium: tempore hinc Jesuitis omnes illas turbas impu
ta, apud hanc Jesuitarum contra miserum Valeria
num moderationem, que toto sexennio duravit, hæ
c, & illorum factum involvere; si enim factum hoc
lethalium vacare, Jesuitæ sentiunt, sunt hereticæ;
veri cupam in eo agnoscunt, cuius tamen eos
non lenio non pœnitunt, sunt Atheti: hæc habet
Valerianus, pag. 12. & eadem ferè pag. 34. ubi asse
rtus, Jesuitas suisse in reprobrum sensum, pag. de
monstrat. Heresi Jesuitarum, inquit, Decalogum
par, cum omnibus legibus humanis & divinis, natu
ram & peccatum, a prouide absque alia iudicis
adversaria, defensari licet & exercari, etiam publica
et omnia facinora & doctrinas, perinde ac licuit i
ntra caput, cum certo mortis violentissima peri
tia videamus, quām rectè Valerianus tuus ratio
nem illa infecatio, inquit, involvit heresim, aut
Adversaria, hac propositio falsa est, cūm sit à sub
iecto propositio, quis enim Jesuitarum unquam di
cumperit, factio, Valerianum insectatus est? Pater
Rosendallus, inquires, sed hic Valerianum ne appelle
tur, quidem; indicavit tamen, quo tandem signo?
dante, quid amabò Rosendallus, non approbavit
heresim in congressu Rheinfeldino produ
cto, credidit, Hereticæ dandum non fuisset, quod
Valerianus Haberkornio dederat; idem ego sentio,
tempore Ernestus sensit; idem omnes, qui me
concedunt, hocce est Valerianum insectari? qua
m in rebus dubiis, que in controversiam ca
sat, nisi alium impugnare non liceat; ut Doctori
Ductorem Angelicum; Okamo, utrumque,
Capello, Cardanum, Scaligero, Scheinero,
et ceteri, cuilibet demum quemlibet, salvâ scili
citate, & christiani modestia,
autem, denus, aliquem ex illa Societate Vale
rianum funde in eam graffanti, & furentis ad in
terdurchanii obstatuisse, ac se se opposuisse, nec

non perulantem hominem coicuisse, imò & eadem
urbanitatis figura usum, eadem in ipsum retorisse
convitia, in hunc ferè modum: imponis impuden
tissime, Valeriane, leges omnes, omnia iura impie
violas, majorum impunè decretas imperia; S. Con
gregationis decretum iniquum esse blateras, ac te illo
minimè adstringi; manifestam injustitiam & lethali
culpam, imò & tacitam erroris suspicionem, per
intolerabilem blasphemiam, Romano Pontifici af
fingis, Religiosum Ordiné de Ecclesia bene meritum,
ut societatem Baal, & reproborum gregem traducis,
unde Heterodoxis risum, altòsque cachinnos move
re, Catholicis ciere lachrymas, & scandalum præbe
re non dubitas: expostulum est de te apud Supe
riorem tuum Generalem; sed hæc non sine lachrymis
ingenuè fassus est, te jam à multis annis iugi ac fre
ni impatiens, à Superioribus regi ac coerceri non
posse: apud S. Congregationem, quæ decreto mitis
simi, cùm alioquin severius in te animadvertere po
tueris, vetuit, ne quid sine licentia in lucem ederes,
sed hoc decretum irritum & iniquum pronunciasti,
violasti, proculcastis; apud Sedem Apostolicam, San
ctissimum Romanum te vocavit, & ne aufugeres, quod
sanè timebar, justis in carcerem mitti, sed hoc non
obstante, leone pejor & urso, ex cavea ringis & mor
des, nec in Jesuitas modò invectus frendes, verum
etiam Christum Domini, seu Christi Vicarium, ty
rannicæ iniquitæ, & manifesti erroris, non viva vo
ce, aut scripro, sed libellis in publicam lucem editis
insimulas.

Si forte aliquis ex Societate, quod tamen absit,
in prædictum modum Valeriano reposuisset, dum
hic in rabiem actus, & centum furcis agitatus, in Je
suitas sedissime græssabatur & debacchabatur, quis
amabò illum lethalis noxæ reum ageret, forte iam
grave piaculum est, respondere stulto, secundum
stultitiam suam? vim vi etiam stylo ferreo repellere,
servato, ut ajunt, moderamine inculpate tutelæ: Hoc
tamen factum non fuit; inde igitur ruit totum Vale
rianii ratiocinium, nempe in hujusmodi refutationibus,
Christianæ moderatione conditis, Jesuitæ cum
omnibus rectè sentientibus lethalis culpam minimè
agnoscunt, nec capropter in reprobrum sensum dati
esse creduntur, divina certè iudicia & æterna divinæ
prædestinationis decreta, non sine sacro demissione
mentis pavore verentur; quis enim sciat, utrum
amore vel odio dignus sit? non tamen opinor, eò
redacti sunt, ut deperent de divina misericordia, in
quæ spem suam omnem collocant, sperantque, fo
re, ut Deus, cui se totos addixerunt, illorum cultum
& jurata obsequia benignus accepteret.

Nolle tam, ne quid dissimilem, sive in vita,
sive in morte, Valeriano tuo similis esse, qui solemne
illud & intolens odii plusquam vatiniani, furoris,
maledicentia, calumniæ, rebellionis specimen mundo
præbuit, cuius mortentem non pœnituit, sed eandem
provinciam, idemque consilium, quasi condito
testamento, cuipiam ex locis mortiens legavit. Illud
mortis genus Deus à me avertat, morti Sanctorum
adeo dissimilis. Quod demum subnectis ex Valeria
no, Jesuitas leges omnes, atque adeo ipsum Decalo
gum evertere; scio, unde ille accepit, & ex qua
sentia hauserit; nonnulli Calvinistis in hoc sacerdete
juncti, non quidem quoddam rem ita habere crede
rent, sed ut excitato tumultu, Jesuitis nocerent, in
concinnanda hujusmodi calumnia, Valeriano præl
serunt, & centenis libellis in lucem editis, Jesuitas
traduxerunt ut Theologiaz moralis, atque adeo De
calogii corruptores: hæc jam multi refutarunt, quam

quam refutatione indigna; prostant enim Jesuitarum libri in officinis, volvuntur in Bibliothecis, citantur in pulpitis non sine aliqua laude; nec enim negari potest, etiam ab Heterodoxis & Zoiis, quin omnes rei literariae partes ab iis plurimum illustratae fuerint.

Socio, aliquos ex Catholicis, nimio fortè zelo abreptos, & in errorem ab aliis inductos, de Jesuitis male, imò pessimè scripsisse; ignoscatis Deus, uni præsentim, ac præ ceteris, qui supra centum errores, corruptis falsisque locis, per ignorantiam, opinor, potius quam per malitiam Jesuitis falso imposuit. Nonnullos hujus fœdissimi criminis reos, Pater An-natus egerat, prolatis collatisque auctorum locis; hi porro doctissimo alioquin viro imposuerunt, cuius in hoc prudentiam nonnulli desiderarunt, quod nullius scilicet fidei hominibus fidem habuerit, & ab ipsis Jesuitis, antequam talia scriberet, de re tam gravi certior fieri neglexerit. Sed ad rem, Christiane, & ad te redeo, cum iam ille refutatus sit.

§. XI.

Non est, quod quispiam, inquis, privatis dumtaxat Jesuitis hæc attribuat; nempe, ut Valerianus sèpè attestatur, in totam Societatem quadrant, cuius auctoritate freati, auctores illi scriperunt; res enim librorum, qui sine expressa Generali licentia, in lucem edii non possunt, ad totam Societatem pertinet; illa autem, quæ à Generali fiunt, rata Societas habet; unde universam Societatem hæreses & atheismi ream esse pronuncias, & uti ream Valerianus ad Pontificem delituli; quia, inquit, Jesuita cum divitiss inhiens dominati & gloria supra omnes mortales, admittunt peccatale halia, & nullum pénitentiæ signum exhibent; unde hæreses, vel atheismi suspecti redduntur; si enim non credant peccata inesse, sunt hæretici; si vero credant, & in illis insordescant, sunt athei. Subiectis testamentum illud falso à Notario, quem Jesuita ad hoc scelus induxerant, fabricatum: itemque alia multa, quæ Valerianus generavit in suis ad Rom. Pontifices epistolis, Jesuitis imposuit, quibus hæreses & atheismi rei aguntur.

Ab hoc ultimo capite initium facio, ac dico, falso crimen Jesuitis à Valeriano impositum fuisse, dum scripti, Notarium ab iis induxit ad testamentum falso fabricandum; cuius imposture Princeps Ernestus plenissimam fidem facit, pag. 72. Valerianus certè temere suspicatus fuerat, cum implacabile illius odium adversus Jesuitas extrema omnia & pessimâ queque de ipsis suggesteret, Francisci Magni fiduciam inductam à Jesuita, qui erat illi à confessionibus, prætermis fratri Philippi filii, Jesuitas hæreses instituisse; secus tamen probavit eventus; parum est, id suspicari, constanter afferit, & omni afferovatione affirmit; parum est afferere, prædicat, declamat, libris in lucem editis promulgat, imò defert ad Romanum Pontificem, rei veritatem attestatur, & inde totum Jesuitarum Ordinem reum agit hæreses & Atheismi; additique, alia esse quamplurima, eaque scandalosissima capita, toti Ecclesiæ à se brevi denuncianda, ex quibus Jesuitas hæreticos & Atheos esse conflat.

Quid amabò acerbius? sed quænam sunt illa capita; illud enim falsi testamenti factum atrocem calumniam esse, jam suprà demonstratum est, præterea hoc argumentum contra Valerianum retorqueri potest; sciebat enim, factum illud testamenti à se pro-

mulgatum, esse falso; quinam porro sunt libri illi, auctoritate Generalis in lucem editi, in quibus heretica dogmata continentur; in re tam gravi Hæticorum, Novatorum & Æmularum, quos aliquando pejores esse constat, dicitis & scriptis minime standum est: Haud sanè inficior, aliquos Jesuitarum libtos confixos fuisse, sed vel auctoritate propria in vita Generali editi fuerunt, vel ob aliam ab haeresum confixi, quod nullo negotio evincetur, suscepimus provincie ratio postularet, Lepidum patrum est, quod Valerianus afferit, Generalem Societatis Prepositum, cujuslibet lethalis noxae reum, per Societatis Constitutionem exautorandum esse, alio in ejus locum substituto; fateor, aliquos esse, quod gravissimos casus, in quibus ab officio removendis esse, statuta Ordinis ferunt; de quolibet tamen peccato mortali omnino falso est; & Valerianus, in ceteris, ita in hoc etiam errare voluit, ut semper similis esset.

Jam verò ad rancidum illud argumentum facio, præcipuum illius fundamentum corre, cùm si à subiecto (supposito) illi enim fuisse innumeris in utroque orbis Hemisphærio decantata, sunt chimærica, & meræ calunia ab Hæticis, platicis, apostatis, æmulis, aliisque cœco furonibus, Societati affictæ; quod enim Jesuita viduam bonis spoliens, quod Christum crucifixum apudinas non prædicens; quod unionem portis, quin animarum lucro in India & America operantur; quod ab iis sententiis, quæ communis Doctorum calculo, & longo Ecclesiæ usu approbatis sunt, in Theologia morali abhorreant; quod homocidium, furtum, funonium, usuram, vindictam, ab quo id genus licita esse, doceant, merum, pompendacium est, & nigra calunia, igne potius auctoritate Deo, quām atramento ab hominib[us] caliginosa, cūm nihil de præfatis argumentis tradant, nūquid Doctores antiqui magni nominis, Episcopi, Cardinales, Romani Pontifices, & multi in Sancctorum Alib[us] ab Ecclesiæ relati, præteritis temporibus docuerunt; scilicet vi repellere posse, in modum mense se ac defendendo; nunquam rem alienam invito Domino accipi, aut retineri posse, in qualib[us] finionia, aliquid pacatum, tacitum saltem, intercedere; in usura, lucrum ex misero, in vindicta demum proximi damnum, quod ad moderatam defensionem non pertinet.

Sed bonus sum, qui de his disputo cum iis bonib[us], qui vel Theologi non sunt, vel bōbū sicut aquam, iniquitatem, veldemum Petri Molinarii, stigiiis inharentes, ex his contra puram Ecclesiæ doctrinam aliquos errores deducere frustra contur, quos eidem Ecclesiæ deinde astringant. Rerum igitur præcipuum Valeriani fundamentum, quod ut magis perpicuum sit, in forma, ut apud, respondeo; vel non credunt, inquit, illa omnia involvere lethalem noxam, vel credunt; nego autem omnia hanc propositionem disjunctivam, cūm subiecto suppositio; sunt enim chimera illa ficta, Jesuitis à Valeriano imputata: si non credunt, sunt hæretici; si credunt, sunt Athæzi, nego autemque propositionem hypotheticam; cūm etiam isti, utjam dixi, à subiecto suppositio; sed ut melius modi facinora, ac proinde veram illam primam propositionem disjunctivam, item istam hypotheticam veram, si non credant, sunt hæretici; alia hypothetica, scilicet, si credunt, sunt Athæzi, absolute neganda est; quisquis enim Athæs est, ut Deum esse non

vandisque, ut ajunt, proximis: quomodo igitur illos affligit vel opprimit quam multos Jesuitas appellare possem, qui vel morte cruenta, vel iumentis confecti laboribus, in lucrando Christo animabus exantlati, pie obierunt; sed frustra haec dicerem, quia publica utriusque orbis testificatione perspecta sunt: His tamen omisis, est potius, quod Jesuita cum D. Paulo glorientur in infirmitatibus suis, scilicet in persequitionibus, variisque vexationum & calumniarum generibus, quibus passim, tum ab hostibus, tum ab amulsiis, tum etiam ab iis quorum maxime intercesserunt, indemne fore Societatem, passim agitantur; id permittentibus superis, ad rarum Christianarum patientiae exemplum.

Quod vero dicis, doctrinam Societatis ab Ecclesia Gallicana & Belgica damnata fuisse, toto celo erras; scio, nonnullos ex iis, qui Adversariorum partibus adhaeserunt, aut saltem faverunt, paulo acris quam par est, & factio potius, quam veritas & charitatis studio ductos, de Jesuitis sensisse; sed quod hi pauci Gallicanam Ecclesiam representent, nemo sanæ mentis concederit; idem de Belgica dictum sit: Mechliniensis, qui tunc temporis erat, à Sede Apostolica latissimum censuris repressus, & in ordinem redactus fuit; quare ab illius iudicio, post illam notam inustam Jesuita facile provocare possunt; eadem ratio pro quibusdam aliis militat; non nulli etiam ex Academia Lovaniensi plus aequo aversum a Jesuitis animum praestulerunt; sed revera hi pauci sunt, si cum reliquis recte sentientibus concurvant; sed hos nihil moror; privati Doctores sunt, quorum authoritas argumentorum nervo & rationum robore, non vero interdum inani Doctoratus titulo censenda est: Ex Academia illa Bajus olim prodit, qui cum nova dogmata condere coepisset; Jesuitæ illum statim refutarunt: Alius item cum Calvinianos errores defenderet, ab iisdem acriter repressus; utriusque deinde doctrina à Sede Apostolica damnata; Fromondus, Sinichus, & nonnulli allii in eandem censura Apostolica notam incurserunt; quod autem suspectorum hujusmodi hominum sensa, pro fixo utriusque Ecclesiæ decreto, seu Canone traducantur, utrique profecto Ecclesiæ contumeliosum est & injuriosum, sed de his alibi ex professio actum est.

Blasphema demissa est ultima illa Valeriani assertio, eum scilicet, vel insanire, vel hominem vecordem habendum esse, qui Jesuitas haereses & atheismi jure insimulatos esse negat; unde necessariò deduco, Catholicos omnes insanire, quis enim Catholicus Jesuitas pro haeticis habeat; Calvinistas vero, iisque adhaerentes recte in fide sentire judicet; Solvatur porro Valerianus hunc syllogismum: Quisquis totum Ordinem Religiosum haereses & atheismi ex innumeris & notoriis capitibus reum esse dicit, prædicat, declamat, publicat, mille scriptis in lucem editis, quem tota Ecclesia pro Catholicis habet, illa haud dubie vel somniet, vel insanit, vel turpiter errat; atqui Valerianus Magnus Religiosum Ordinem, Jesuitarum scilicet, quem tota Ecclesia Catholicum esse testatur, haereses & atheismi notat, ex innumeris & notoriis capitibus, tibi conclusionem deducendam relinquo. Cæterum hic saltem Jesuitis gratulari possum, quod nemo fere contra Sedem Apostolicam à centum circiter annis scripsit, qui simul una in Jesuita stylum non strinxerit, & vicissim, communis utrinque forte: luculenta & tecentia in Novatoribus habemus exempla, qui per medios Jesuitas, Sedem Apostolicam petierunt, est
P p quæ

que, quod rideamus aliquos, qui mentito Catholico-
rum nomine, Romano Pontifici persuadere procu-
rant. Jesuitas ablegatis, futuram illico Ecclesiæ pa-
cem in Europa, & Acatholicos omnes ad fidem avi-
tam rediuros; quid Jesuitis, inquiunt, cum Bajo?
cur non silent? cur tantos tumultus excitant, tur-
basque miscent? hec sanè mihi Demotheus apolo-
gum in memoriam revocant, in quo, lupi de cani-
bus, apud ovium pastores expolulant, jurantque,
futuram lupis cum ovibus pacem, si canes ablegen-
tur; lupi Christi oves invadent, & canes micos la-
trare vetas?

Illustrem Academiam Bajus errorum
furorum veneno inficit, totam Ecclesiam Novatores,
& Jesuitas filere jubes: ad populum phaleras, intel-
ligenti pauca.

§. XIII.

Hic altè Valerianus de Romano Pontifice, & de
Romana Curia gravioribus sanè verbis expostulat,
ob negatum sibi justitiam Jesuitas denuntiant: at
Jesuitas potiori jure conqueri deberent, quanquam
ipsi minime conqueruntur, ipsisque tam dire &
dure à Valeriano, per tot annos vapularunt, nimurum
tot libellis famosis contra homines Societatis ab eo
sparsis & promulgatis, in quibus heresis, atheismus,
& horrenda queaque Ordini Religioso, singulari
jure & modo Sedi Apostolicae addicto, per inaudita-
m hucusque audaciam falso imputantur; vix tam
men hac de re, ut dixi, Jesuitæ conqueruntur. Erat
sanè, quod Valerianus Romanæ Curie maximas gra-
tias ageret, à qua longè mitius, quam pro meritis
exceptus est, quæque illius pœnitentiam non sine
incredibili benignitate & patientia expectavat.

Horrescit profectò animus, dum ea lego in dictis
libellis, quæ scriptis contra Romanum Pontificem,
quem noxelethalis insimulat, ob sibi negatum justi-
tiam, & satis insinuat, suspectum esse in fide; hoc
ipsum, ne quid dissimulem, mihi præsertim mirum
accidit, quod prædicti libelli apud Catholicos et
iamnum prosternit, graviore censuræ nota minime
confixi; viderint ii, quorum interest, & ad quos at-
tinger; ab indaganda causa, ultero abstineo, ne quid dic-
am, quod licet dici nihil veter, æquis ramen oculis,
vel auribus non ita forte à nonnullis exciperetur.

§. XIV.

Ex prædicta, inquis, Valerianus nominatissimi apud
Pontificios Theologi denuntiatione, juxta Jesuitas
atque ipsum Romanum Pontificem Hæreticos, vel
Atheos esse constat; eodem enim arguento de
Romano Pontifice probas, quo de Jesuitis à Vale-
riano probatum est: nempe, inquis, licet de Romano
Pontifice, idem, totidem verbis Valerianus minime
pronunciatis; quod tamen nec de hoc aliter sentiat,
tam est manifestum, quam quod manifestissimum, sic
autem ratiocinaris.

Vel Romanus Pontifex credit, denegationem il-
lam & everzionem justitiae, de qua Valerianus ve-
hementer expostulat, non involvere culpam mortalem,
vel non credit; si primum, est hæreticus, si alterum,
est atheistus: prima tua propositio est à subiecto sup-
positio; nunquam enim justitiam Valeriano Pon-
tifice denegavit; sed ejusdem temeritatem & perti-
nacem audaciam aliquandiu toleravit, ut vitum ad
meliorem frugem reduceret; sic optima parens Ec-
clesia sponsum imitata suum, dissimulat peccata fide-
linum, expectatque illos ad pœnitentiam, condonan-

dum esse aliquid rata cœco furori illius hominis, qui
dum in Jesuitas calamum stringeret, sui complices
non videbatur; sperabat, mitigatum & lenitum
Valerianum, diuturna illa & constantissima Jesuita-
rum patientia; cum autem longa illa tolerans (de-
cerem quasi conniventiam) non molliri hominem
sed magis ac magis desperari, tumultuari, glararique
Rom. Pontifex animadverteret, procrastinans
ultra esse non duxit, sed Valerianum in carcere pos-
sit intrudi, & Romam duci; corruit igitur tuum il-
lud argumentum, nec est quod Valerianus apolo-
gum in hac rem cites, quæ reverâ nihil ad illum eximes-
sum culpæ, plurimum tamen ad delictum ampli-
candum contulit. Non erat agitur, quod is de Po-
nifice adeo vehementer conquereretur, cui possa-
jure gratias agere debuisset pro tam insigni & ma-
nifesta indulgentia, ea profecto, cui vix parem a multo
culis invenies. Eodem etiam vicio tertia propria-
tui dilemmatis laborat, de quo jam supra: nemo
atheo, ut jam supra monui, nullam mortalem nos-
agnoscunt.

§. XV.

Nec est, inquis, quod excipiatur Valerianus ju-
tiā astu & potentia Jesuitarum eversum est, qui
parum interest, sive Judex justitiam denegat ponit
corruptus, vel in gratiam amicorum, sive ob qua-
libet aliam causam, nempe hæc Judicem non en-
tūrunt culpæ. Non est etiam, quod Valerianus dicit,
Pontificem deceptum fuisse circa veritatem fidei
quia, inquis, negotiis suis bellicis tantum tempore
subtrahere debuerat, ut deaccurata inquisitione
veritate facti certior fieret; quod cum facere omni-
rit, in re tanti momenti, eximi culpa non posse, scilicet
dilecto præsertim & promulgato illius iussu, prie-
to decreto, ne quis Missionarius Apostolicus quæ-
piam edat in lucem, absque licentia S. Congre-
gationis, quod certe unum Valerianum petit, cum faci-
tas scribendi ac Jesuitas refellendi, summis prece-
tioribus ab eo petita, non sine maxima injuria nega-
ta est.

Sed hæc sunt prorsus anilia, ac te vel stipite lit-
tidiorem, vel angue pejorem esse demonstrant. Nu-
quam justitia alta & potentia Jesitarum evenient
& si forte inuria cuiquam, in hac causa, Jefun-
dumtaxat, & quād gravissima illata est, ipsis qui
mille modis, iis que iniquissimis & atrocissimis Va-
leriano per tot annos vexati & agitati fuerint; du-
vel ipsi tacerent, & ardentissimas ad Deum precas-
non sine ubere lachrymarum rivo, pro suo persecu-
tore funderent.

Quod autem dicas, Alexandrum VII. de illo-
nim loqueris, negotiis suis bellicis aliquantum
temporis subtrahere debuisse, Beatissimo Patri locu-
lenter imponis; scribebas enim anno 1662. inven-
te, ut ex præfixa epistola tua constat, sed ante illum
annum, nulli rumores bellici suborti fuerant; up-
pet. Sed hoc sarcasmo Romanum Pontificem non
figere voluisti, quod vestris Heterodoxis fan-
tome est, iis potissimum, qui ab urbanitate & ge-
nus moribus minus instruti sunt; sed ad rem mi-
homo.

Non ita forte, ut dicas, justitiae administratio
Romano Pontifice in hac Valeriani causa, omnia
aut neglecta fuit; licet enim ante annum 1653. Je-
suitas Valerianus denuntiasset, non quidem omnia
sed duos Provinciales dumtaxat, cum Generali, ut
S. Congregationem de propaganda fide, imo ad P.
Mutum Vitellescum Epistolam de hoc argumen-

tertius, quam Urbano VIII. & nonnullis Cardinibus aliquo Romanae Curiae Praelatis legendam oblitum in hoc autem unius Valerianii dictis standum est factus qui voleret, ego illum pecude stolidorem reperire, qui hunc homini, quem non puduit tam apertam clematis & horrendam mendaciam, adhibitus etiam percutiatis ad struere, fidem habet; sed hoc dato non concessi, quis amabò non videt, denuntiationem illam temere factam, omnique probationis arbitrio destitutam, à Pontifice compertam fuisse, quatenus vel malum denunciantis animum invenirem non credidit, vel nimio commotoriorum hominum aliquid condonandum esse duxit; idque in factis, quod Jesuita hanc injuriam & quanimitatem, ac item moverent calumniatori, aliam posse non cogitare noluit.

Nominis ergo quin aliqui Valerianii consilium proponerent, cumque ad prosequendum hortarentur; quaecum neferit, nunquam deesse, qui Jesuita ad valorem ab exemplis abstineo, quæ palam & ctingebant, etiam si non illorum, sed Ecclesiæ caligine, itaque licet ante annum 1653, nonnihil in Valerianum inter & Jesuitas intercesserit; cœpiunt enim hoc ipso anno in apertum bellum provocare, contra hostem inermem, paratum ad verberationem defendentem: Res quidem Rome nigra fuit, sub annum 1654, sed jam tum Pontificis decubente, vel vita functo, ad proximum septuaginta annum causa dilata est, promoto, sicut ad S. Petri sedem Alexandro VII. qui hoc ostendit, ut Valerianum compesceret, promulgando, ut venit, ne ipsis aliisque Missionarii Apostoli quodam ederent, nisi de expressa S. Congregationis sententia.

Inte vides, ni fallor, Christiane, Romæ justitiam evanescere possit; cum enim vir ille metas, communis calamitas spargeret, ita multitudinem esse, Pontificis confitit, ut scribere ultra prohiberetur; quod tamen huiusmodi gravissima pœna loco fuit, quod pallium per totam apologiam videretur, ut poterat sapientissimus Pontifex misericordia scilicet testificari, Valerianilibros conseruare, non probari, quām prohibebatur, ut scriberetur. Perge porro, Christiane, viam, utrum Alexander justitiam neglexit: Declaratio apostolico non paruit homo petulantissimus, ut propter omnem superat, palam omnibus dignitatem, se patens non posse absque lethali noxa, ut sibi non fallatur, quādām ambigua contineat; & ut primo loco majorem propositionem discutiāt; si ita intelligat, ut fides, quam tota illa Ecclesia proficitur, cum hæresi & errore conjuncta sit, certum est, veram Ecclesiam non esse: nempe illa fides, pura non est, quæ admixtam hæresim habet; si autem pura non est, vera & Catholicæ non est; igitur nec vera Ecclesia, quæ talem fidem profitetur, qualis enim fides, talis Ecclesia.

Si vero ita intelligatur, ut aliquot membra illius Ecclesiæ hæresi, aut errore infecta sint, illa tua major falsa est; quis enim neget, multos hæreticos intra Ecclesiam, cum aliis Catholicis esse posse coniunctos, sive occultos, sive nondum plene & juridicè, ut ajunt, convictos, seu declaratos; quod certè non obstat, quominus illa Ecclesia vera sit, ut patet; vera autem Ecclesia manet, quamdiu nulla hæresis illius fidei admissetur, quam publica autoritate omnibus suis membris tenendam proponit. Hoc posito, damus, illam Ecclesiam veram non esse, cuius fidei dogmata & authoritate publica proposita, aliquam involvunt hæresim; non damus tamen, illam Ecclesiam veram non esse, cuius fides, ea scilicet, quæ authoritate publica tenenda proponitur, ab omni errore immunis est; licet aliqua illius membra, occulta, vel non satis manifesta, hæresi inficiantur.

Minorem tuam propositionem falsam pronuntio, si de illa fide agatur, quam Ecclesia omnibus Christi fidibus tenendam proponit; nullam enim unquam hæresim Ecclesia Romana credendam propositum; hoc tamen non obstat, quin aliqua Ecclesiæ Romana membra infecta hæresi esse possint, vel occulta, vel nondum sufficienter declarata: ut autem ostendam, quam male ratiocineris, fieri non potest, ut per hæresim ac vitium aliquot membro-

Pp. 2 rum,

rum, Ecclesia Romana vera Ecclesia esse definat; nempe vel hæresis illa occulta est, & sic non definit esse membra vera Ecclesia, vel ita manifesta & perspicua, ut nullum dubium esse possit, & sic definit esse membra Ecclesia Romana, ut cum Bellarmino Catholici docent; qua tamen refectis & segregatis illis membris, vera manet Ecclesia; si autem hæresis illa manifesta quidem est, ita tamen, ut aliquod dubium subsit, & aliqua magis expressa declaratione opus esse videatur, rescinduntur tantum ab Ecclesia per expressam declarationem, ac proinde antequam hæc fiat, membra Ecclesia carentur.

Dicere igitur, Christiane, Ecclesia Romana fidem eam carenti, quam eadem Ecclesia omnibus Christi fidelibus tenendam & profitandam proponit; non vero illam, quam aliquot Ecclesia Romanae membra cum hæresi conjunctam tenent; nunquam autem probabis, fidem Ecclesia Romanae, primo modo sumptam cum hæresi conjunctam esse: nec dicas, Jesuitarum hæresim esse manifestam; hoc enim falsum est & mentiris impudentissime, sic enim te compellare mihi liceat, ut Bellarminus Velenum compellavit: Quænam enim est illa hæresis Jesuitarum? Hæresim, inquis, Valeriano affinxerunt, in quo illos errasse constat; quis, quando, ubi? redit ad propositionem illam de primatu Pontificis, a Valeriano in congressu Rheinfelino adductam; sed quis Jesuitarum hæreticam esse dixit, aut scriptis imprudentem quidem, & minus probabilem esse, forte dixerunt, non tamen hæreticam; nulla est igitur Jesuitarum hæresis, unde ruit præcipuum tuae demonstrationis fundamentum.

§. XVII.

Sed demus, rem ita se habere, ut dicis, licet plus quam anilem fabulam esse constet; demus, Jesuitas esse hæreticos, de omnibus fortè hoc non dixeris, cum Valerianus in Apologia, pag. 106, hæchabat: de Jesuitis, inquit, excipio bonos, bonos autem multos esse putat; sed demus, omnes, ut dicis, hæreticos esse; hoc dato, sic argumentaris: Jesuita sunt hæretici, igitur Ecclesia Romana non est vera Ecclesia; antecedens decumanum mendacium est, sed transeat, ut ajunt, nego consequentiam: nam vel illa hæresis occulta est, aut saltant non declarata, ut par est: igitur Ecclesia membra esse, nihil verat, vel est manifesta & perspicua, & si Ecclesia membra non sunt; sed non propter ea Ecclesia Romana definit esse vera Ecclesia; vides, quam male ratiocinris, licet enim tota Germania, cuius vel mediocris civitas plures animas numerat, quam Jesuitarum Ordo, licet tota Germania, inquam, quam supra 20 milliones hominum recenset à recta fide deficeret, an propter ea Ecclesia Romana vera Ecclesia esse celsaret? minimè gentium, neque opinor Heterodoxi vestri inficiabuntur: nam facile contra illos argumentum retorqueri posset; quis enim neget, aliquot centena Lutheranorum & Calvinistarum millia ad fidem Ecclesia Romana reducta fuisse ab octoginta circiter annis; igitur si tua valerer consequentia, vel ex hoc Lutheranorum & Calvinistarum Ecclesiam defuisse dicendum esset; negabis haud dubie hanc meam consequentiam, sed eodem jure, tuam illam negare possum; unde vides, quam non solida, sed proflua inanis sit tua demonstratio.

§. XVIII.

Sed inquis, à majore & potiore parte fit denuntiatio, ut ajunt; negari autem non potest, quin majorum Ecclesia Romanae partem Jesuita cum suis associis constituant: Ego sum solus, clamat Valentinus, illi vero triginta millia, stipati favore & auctoritate Principum, Regum, Cæsarum, Pontificum sanè Jesuita sunt, inquis, qui Pontificiam religionem in utroque orbis Hemisphærio juvenuti in illius populoque proponunt; Jesuita, qui eandem & vece, & calamo pene soli hodie cumplimis propagant; ex Jesuitarum demum scriptis Romanæ Ecclesia doctrinam hodie astimamus; quid ergo non in Ecclesia Jesuitarum hæreti non infestum? pauci, inquis, Capucini fratri suo Valeriano adiungentes; accedit, quod inquis, potior pars, que Pontificem, Cardinales, aliaque præcipua membra complectitur, Jesuitis adharet.

Est sane, quod Jesuita sibi gratulentur, & tibi maximis gratias agant, ut pote quicquidem illis elogium contexteris, cui certè nihil ad cumulum addi posse videtur: docent enim Jesuita, instillant, prædicant, ac strenue defendunt religionem Gallicanam in utroque orbis Hemisphærio, & quicce, quæ stylo, quæ fūsiis cum sanguine lachrymis, Castro & Ecclesia fidelem operam navant: etiamne, quod rectum in obliquum, mutes & dicas, Jesuita doctrinæ Ecclesia Romanae firmiter adharet, non vero Ecclesiæ Romanae doctrinæ Jesuitarum, Ecclesiæ doctrinæ ex Jesuitarum doctrinæ sensu est, sed hæc ex illa, quæ viva fidei & doctrinæ Catholicæ est regula.

Quod vero de Capucinis impiè blateras, nemo sanæ mentis sibi persuaserit, & nemo dixerit, factissimum illum Ordinem eos fovere, aut extenuare, qui Ecclesia Romana placitis non adharent. Sed mihi Christiane involvi repugnant; paulò ante dicebas, ex Valeriano, Jesuitarum doctrinam ab Ecclesia Gallicana & Belgica damnauisse, & nullum esse, nisi stolidus & vecors sit, qui eam pro hæretica non habeat; addis etiam, sub nomine, adductis in hanc rem Eminentissimum Cardinalium Borgiæ & Pamphilii literis, Valerianodocrinam à Romana Curia laudatam & approbatam fuisse, sed præcipuum hujus doctrinæ caput. Jesuitas hæreticos esse; nunquid amabo hæc repugnantia non sunt? Illud de Ecclesia Gallicana & Belgica jam supra refutatum est; de præfatis literis paulò postagam. Cæterum, ut maximè glorie Jesuitis vertitur, quod nemo Ecclesiæ Romanae ultimus hisce temporibus hostis fuerit, qui apertum iis bellum non indexerit, quod Tullius de seolim, sed Rep. diatribat; ita & quanquam iter ferunt, quod militi Catholici, etiam ex primoribus, non adeo erga eos propendere, sed potius averso ab illis animo evideantur; quod certè nonnullis mirum accidit, secus verò mihi, cuius præceptum est, malis Cacodemonis artibus hoc fieri, ut scilicet maximum illud fructum, vel impedit, vel imminuat, quem ollis in vineam Domini graviter opera, dubio procedenti, etiamnum & quæ ac præterito æculo retrorsum, vel minimam offenditionis occasionem præbere videat.

§. XIX.

§. XIX.

Statim argumentatis.
Quemque Ecclesia secundum principia mem-
brorum mortalius labo inficitur, ea non est vera &
fidelis Ecclesia, quia in simbolo Apostolico con-
fitemur.

Ecclesia Romana hodierna secundum principia
membrorum mortalius labo inficitur.

Ego Ecclesia Romana hodierna non est vera &
fidelis Ecclesia, quam in simbolo Apostolico
confitemur.

Negomjorem & minorem; egreditur sane ar-
gumentum, principia enim membra Ecclesie sunt
Romani Pontifex, Cardinales, Episcopi, ut nemo
negabat, etiam legi, non esse veram Ecclesiam
recipiendo Pontifices, Cardinales, Episcopi le-
thalibus conquitur: scire ex te velia, utrum
Palus vesti ab omni culpa immunes sint; ibi for-
mata estas super Cathedram Moysis, vis rem acu-
tagem, et illa haec si est, in Ecclesia ex solis prae-
dictis confiteri, pro quibus dumtaxat, ut vultis,
Cithara longinem fudit.

Hoc eum Wichephus dicebat, Papam ad-
missum lethalem, Papare excidere, & ab Ecclesie
corporis mundi: Recensit quidam in eundem
enarratione Constanțen & Martino V. daramatum,
item integrum docuit eam, Episcopum admis-
sum culpam, omni iurisdictione & Episcopatu ex-
cedere, de Principibus Ecclesiasticis eadem quidem
videt, et opponit ramen, cum illius ratio exequo
procedat: sed mitto perduelles illos, juratos
omnes Monachos hostes, ut ad te redeant, Christi
nam dubie cum hujusmodi pestibus idem
Ecclesia sancta est, inquis, sic enim appellatur
infidelis, at nemo sanctam esse dixerit, nisi prae-
cipuus Ministris fuerint, id est a peccati mortali
immunes.

Sicut dicit Ecclesia multis nominibus. 1. quia Christus qui ejus caput est, sanctus est: 2. quia illi quibus accepit Christianae vita institutum, &
regnum suum, sancti fuerunt, ut Apostoli, primi
Episcopi, Religiosorum Ordinum Fundatores: 3.
quia baptizatus sanctus est & unio membrorum in-
nit, & cum capite sancta, externa sollem in iis,
ad gloriam pertinent: 4. quia ejus profel-
lita est nihil concinens fallum, quod fidei
dignus, nihil iniustum, quoad doctrinam morum
et legi: 5. quia revera multos sanctos habet
tempore divina praecepta observantes, sed etiam
Catholica, quod majoris perfidie & onus est: 6.
tempore, quia ita Deo consecrata est, ac proinde
sancti Dominus ipse vocatur. Ex his capitibus Ec-
clesie facta dicitur, non autem ex eo praeisd,
quod Romanus Pontifex & Cardinales ab omni
liberis sicut, unde falla est major tui
argumenti: sed data illa & non concessa negatur
esse, quam nemo sine horre & igne luenda
voluerit. Sanctorum Pontifici & Eminentissimis
Cardinalibus affingit, & licet Valerianus hoc dicat,
vobis inveniat, illius autoritas exigui momenti
est, a causa praeferentis propria, in qua Iudex est
ipsius. Dolor, denegat sibi esse justitiam, cum
potiori iure dolere possint; non dolent
autem, sed patienter ferunt, quod huic calum-
niae debite & penas tardius quam pare-
ter iugatae fuerint.

§. XX.

Opponis tibi aliqua ex Valeriano, hunc loqui
sub disjunctione, ut ajunt, nimicum, Jesuitas esse
vel hereticos, vel atheos, id est, vel credere pre-
famat infestationem, culpam mortalem invol-
vere, vel securi existimare; si primum, hereti-
cos, si alterum, atheos esse: cum igitur hereti-
cos esse constet, inquis, credunt enim actiones
suis contra Valerianum omni exitimi culpa, alte-
rum disjunctionis membrum cesar, nimicum quod
sit atheist & noxarum lethalium Rei. Hac tibi op-
ponis.

Sed pro his, remitto te ad ea, quae superioribus
capitibus a me dicta sunt; cum enim nulla unquam
fuerit hujusmodi infestatio, nulla, inquam, nisi
in mente Valeriani cum chimera, hircocervis &
vacuo, illa propositio disjunctiva, est a subiecto
suppositio, ut jam toties dixi; ac proinde Jesuitae
de Chimera illa infestatione, quam toties obtra-
dis, nihil credunt, nihil judicant, nisi quod arro-
cissimam & realem, ut ajunt, tempestatem excita-
tur, nec mihi dubium est, quin ipse Cacodemon
Valeriani stylum ad hanc finem adhibuerit, cum
ad id forte magis aptum & idoneum non inven-
nisset.

§. XXI.

Occurrit tamen statim, aisque, ad illam praeis-
tationem digitum a te non intendi, cum ex alio
Valerianus testimonio constet, Jesuitas aliorum cri-
minum reos esse, furti, verbigratia, oppres-
sionis justitia, falsi juramenti ac testamenti procura-
tionis, aliorumque hujusmodi, committunt enim
Jesuitae, ait Valerianus, in Apolog. pag. 128. plu-
rima, que mortalem culpam involvunt. Præterea
ignorantia illa, qua Jesuita ducti credunt præfa-
tam infestationem, lethalem noctam non invol-
vere, crassae est, supina & affectata, ut vocant;
culpa igitur illos non eximit, denique ipsa heres
mortalem opinor culpam importat; opponit igitur
Valerianus heresim atheismo, non vero peccato
mortali.

Quam bene, quam docte velacut, tibi fingis
hostem, quem ferias, podam quem solvas, difficul-
tatem quam dilutas: fallum illud testimonium lucu-
lenta & omni exceptione majore celissima Landgra-
viæ testificatione iam supra rejecimus; mentis au-
tem in caput tuum, dum Jesuitas furti & everla justi-
tiae insimulas; quis enim fur ille fuit? quid fur
sublatum, cui quando, ubi idem dictum puta de illa
justitia oppressionis, quam per diabolicam calum-
niam cum tuo Valerianus Jesuitis affingit: tibi enim
contra Jesuitas scribenti fides habenda non est, nisi
ea, qua dicit, luculententer a te probentur. Testem ad-
ducō, inquires Valerianum; dignum fane patella
operulum; testem recuso, implacabilem Jesuita-
rum hostem & incredibili adversis illos odio flagrantem,
qui mero calumniandi studio duxit, ea Jesuitis
impoluit, qua falsissima sunt, ut notorium est; nempe
infestatio illa chimera, falsi testamenti procuratio
imaginaria, oppressio justitia fictitia, furtus sup-
posita, & falso imposta, uno verbo om-
nia & singula falsa.

PP 3

§. XXII.

§. XXII.

Hac tandem ex iis quae a te dicta sunt colligis.

Ecclesia malignantium non est vera Ecclesia.

Ecclesia Romana hodierna est Ecclesia malignantium.

Ergo Ecclesia Romana hodierna non est vera Ecclesia.

Major extra controversiam est, minorem ita probas.

Ecclesia ex Jesuitis & Jesuitis confusa, est Ecclesia malignantium.

Ecclesia Romana hodierna ex Jesuitis & Jesuitis confusa.

Ergo Ecclesia Romana hodierna est Ecclesia malignantium.

Primi syllogismi majorem extra controversiam est dicis; illa tamen ambiguum sensum praefert, vel enim Ecclesia illa tota dumtaxat malignantium est, vel enim Ecclesia illa tota dumtaxat malignantium est, ac proinde non est vera Ecclesia; & in hoc sensu major vera est; vel aliqua tantum illius membrorum, etiam ex principiis sunt malignantia; & sic vera Ecclesia esse non definit, modo fidei dogmata, quae omnibus proponit, ab omni errore immunita sint: in hoc sensu praedicta major falsa est. Quod vero ad minorem spectat, illa non modò falsa est, verum etiam blasphemata, quare major secundum syllogismi falsa est, minor consumelosa, quasi Ecclesia ex solis leuitis constet: si tamen illam Ecclesiam appelles & intelligas, cuius Societas leuitarum membrum est, licet exiguum: in hoc sensu, tua minor vera est, sed fallissima major: illa enim Ecclesia, cuius aliquam partem leuites faciunt, non est Ecclesia malignantium.

Est vero quod te pudeat, Christiane, benignissimam Parentem Ecclesiam, malignantiam Ecclesiam appellare: cui enītē maligna est Ecclesia? cui non benigna & benefica? Iesuitæ etiam malignantibus sunt, quorum institutum ad eum potissimum finem spectat, ut benignissimi Salvatoris & Apostolorum exemplo, omnibus benefaciendo pertransirent; tu vero in priuis malignus es, & totus in maligno positus, qui Catholicis malignantatem exprobas; quid enim queso malignus excoigitari potest, quam infirmitibus furta, falsa testamenta, perjurya, & Catholicis hominibus haeresim vel atheismum imponere. Dicem, inquis Valerianum sequor. At cœcū cœcum ducat, ambo in foveam cadunt.

§. XXIII.

Subiectis nonnulla que incepta: nimirum Pontificios (sic Catholicos appellas) in duas leetas dividitos esse, Valerianistum scilicet & leuitarum (tais terminis utor) leuitis Romanum Pontificem & Romanam curiam accentes. Valerianista, inquis meis demonstrationibus cedant, necesse est, cum ex Valeriani principiis & doctrina deducatur fuerint; alii vero assertiones Valerianis foris rejicient & falsitas postulabunt, sed frustra, inquis, nihil enim eorum, que contra leuitas a Valeriano adeo conflantes promulgata fuerint, vi veritatis adstricti, inficiari unquam ausi sunt, nec causam suam agere coram illo tribunali ad quod eos Valerianus rapuit.

Semper repugnantia loqueris, nebulos speculans, me; conqueritur roties Valerianus, quod ab Alexander VII. iustus sit per singulare decretum, quod tamen ipse pestum dedit, nihil edere in lucem licentia S. Congregationis, quod praedictam literam (epo ac sepius enixè petierit, & semper repulsa pallasit; quod in carcere per fas & nefas Pontificis iustus destruxit. Romanum deportandum iudicaret ut: & haec facta est: conqueritur, arte, opera & auctoritate leuitarum, qua plurimum quod Pontificem pollent, qui, ut supra dicebas, letitiae secessus addicte sunt, Iesini & ignior ad tribunal illud configurant, ad quod Valerianus illos provocavit rapuerat, atque adeo a diversa parte vocata, immo & multata, vel hoc nomine causam vicevit: con cargo dicens, ne hincet quidem auctos fuisse, cum eorum minimum, quorum accusati fuerant, convicti essent. Nihil haec inter se repugnat, quid opiam repugnet video & nitor, Rostochiensem Academiam fecit lapsum esse: haec ad hominem, ut ait, rem ipsa, Iesuitas tacuerunt, non veritatis, fedelitatis & Christiana patientia, vi constituti: hanc scandalum optimis quibusque cum lunimo dolore coniunctum Valerianus prabuerat; illud tamen, contentione autem, augendum esse non dixerunt & ne forte vobis aliquid Heterodoxis ritem movere, in lecanam prodire noluerunt: addes Chirlium de patientia Evangelica; nimur de bono operi lapidari, & dignos habeti pro nomine Chirli aliquid pati: sed bonus sum, qui margaritas ante peccatio projicio.

§. XXIV.

Quod autem Pontifici & Cardinalibus illa omnia perpetua fuerint que contra leuitas ad Romanum tribunal à Valeriano delata fuerant, certo certitudine, inquis, exhibitis literis à Sancta Congregatione ad eum scriptis, & authentica Cardinalem Borgi & Pamphilii subscriptionem mutatis, in quibus etiam & doctrina ejusdem Valerianus non medocet tradicuntur, eique suaderet constantia in exhibendis Sedis obsequiis, illi denique Sancta Congregatio sancte pollicetur, utramque illius doctrina in omnibus gravioribus occasionibus. Doctrina igit Valerianii vera est, alioquin Sancta Congregatione non quod pollicita fuisset: sed inter alia hoc complicitur, quod Iesuita haeresi, vel atheismo manifesta: & vero, inquis, nisi Romana Curia aeneam credidisset, que de Iesuitis Valerianus confitante firmat, nunquam alioquin tantum Valerianum agantiam & petulantiam toleraser: exclamo, inquit & peto, aut paniri, si malus sum: aut complicitas, si innocens, apol pag 85. & 113. provocari Calixtum & Pontificem, iterumque provocare ad uel fcedam injuriam factam illi Societati, si mea denuntiatio ea non involvit, que sufficiente compellere fiduciam ad inquisitionem juridicam. Certè, inquit, Valerianus impunè non tulisset, si vel minimi mendacis commis- potuisset.

Ab hoc ultimo incipio, nempe imputate nonnullis enim nimia indulgentia (multe quippe nubes faciebant, ne severius Sedes Apostolica cum homine illo ageret, ne aliquaque turbas cum scandalo excitat) cum inquam diuturna illa indulgentia nonceret potius, quam juvaret, quae scilicet Valerianus pervicacio & obstination fieret, Romanus Pontifex primò quidem illi silentium imposuit, singulare

debet, et cum ille minimè patueret, procastinandum ab aliis non duxit, sed hominem in carcere multo tempore, ut jam dixi, hominum iudicio illum ibidem, ut divino iubice rex. Male igitur infers, & nefas trandus uare, opere quodam leuante, & nescio quodam ueritate, cunctis campum unitate denunciantis justitiam & ueritatem denunciations, cum certe impune non tulerit, sed dixi, quamquam forte ferius; sed optimam Ecclesiam Christum unitam, peccatores aliquando per multos annos ad penitentiam expectant: in quo hinc omnino impune tulisse, majoris mali vindicta praeferuntur cum Jesuitæ non instaret, sed contra potenter fercerit, & cum aliquam nullus inveniret, qui prefaram accusationem non sibi, quis enim illum non indicat, qui Jesuitæ habebet, sed absoluat, non ideo ex hoc regetur, sed postmodum Ecclesiam hominem tojeret, qui sui compagno est, immo ipse uero faterisolebat, libertate certe, dum agere de hoc arguente, ut non dubius Landgravius pag. 14. quia fratre Valerio Franciso Magno hoc ipsum accepisse testatur.

Potio exorditis Epistolis, nihil prouersus contra Jesuitas dedecet, ut jam Princeps Ernestus prudenter obseruaret, nec enim legit, nedum scriptis illas Propter, sed euidem Congregationis Secretarii Angelini & Nullarii, uterque in Jesuitas, saltem ut facta et propria propulsus, sed quidquid continent hinc, nisi formulas qualidam generales, ut vocantur, epistolati more, de Jesuitis illorumque haereticis verbum quidem laudatur quidem zelus & doctrina Valeriani, sed profectò si huiusmodi huius aura se finit abripi, homo gravissimum est, quod nifallor ex genio fore provenit; ita enim Deus opt. m. x hoc permitit, ad exercitendum alium Patrum patetiam, ad meritum & gloria constatum, ad aliorum exemplum, & force ad merendum, seu temperandum modicum illum, quem si plurius Valerianus valens, ingenii & origine literarum splendorem, Secunda cum ipsi abrumpit huiusmodi patientes ferant, quid mirum, si non plectur, quem nullus actor accusat. At Valerianum nimis illa indulgentia non ponit, sed per se & procacorem redderer, hominem Ecclesia competit, silentium impoluit, & ad placandas infligendas in carcere Romam duodenam intrudi jussit.

§. XXV.

Jesuitæ, inquis, ab uno monacho haereticos accusati & denunciati, nunquam se purgaverunt, nec defunderunt, quicquid autem fecerit, confentire videbatur. Wandingus dum illi 14. capita Valeria multo breviter, abrupto colloquio, indignabundus exporput; eodem modo Lancius ejusdem Ordinis non est ea, qua Valerianus Jesuitas opponeat, sed ne quidem minimam praetexit excusationem, nec ullam futuræ emendationis spem fecit;

Nec est, inquis, quod Jesuitæ dicant, Valerianum haereticum esse & multorum criminum Reum; quia hoc dabo & non concessio, in eu ramen non errat, quod ea facinora Jesuitis exprobrat, quæ nemo negari, cum lethali noxa conjuncta esse, deinde Doctrinæ sua rationem Valerianus addidit in Apolog. atque potissimum pag. 39. & 77.

Somnias, Christiane, somnias; nullus unquam Jesuita Valerianum Haereticos, vel alterius crimini accusavit, seu dicto, seu scripto; aliquid tantum prudenter in eo Rosendallus desideravit, qui Haereticis inter disputandum dederat, Primatum Romanum Pontificis ex Sacro Texu, etiam solo, per illationem, probari non posse, quod revera minus prudenter factum fuerat; nihil enim datum est Haereticis, nisi quod argumentorum vi exto quenti nunquam tam Valerianum appellavit; quod autem hic citatis locis impenselaudet, in proprias laudes estulit, nihil ad rem, testimonium peribet de seipso non tamen ipsi, sed prudenter illis hominibus, quos Princeps Ernestus allegavit pag. 71. fidem habemus.

Cotonidis tandem loco subiectam illa capita, ex quibus odium Valeriani contra Jesuitas ortum duxit; 1. maximam illi spem conceperat, temere licet, meo iudicio, fore, ut in Sacrum Cardinalium Collegium cooptaretur, sibi persuaserit. Jesuitas malis artibus obstulisse, testantur duo viri conspicui, alter Ordinis Minorum, alter vero Augustinus, ut habeat Princeps pag. 72. 2. Credidit, viduam Francisci Comitis, de quo supra, Haereditem ex alio iustissime Ordinem Jesuitarum, illius suacione, qui ipsi erat a Confessionibus, sed post illius mortem, rem secus esse comportum est, hoc etiam Princeps ibidem testatur: 3. Credebat Valerianus, te non tanti estimari a Jesuitis, quanti ipse voluisse; sed nec etiam a Benedictinis, nec a Dominicanis tanti estimabatur, quorum

Pp. 4 unus

unus scripsit; Valerianum Rheinfelsæ causam religionis male egisse, alter vero, illum sibi nimium arrogare, usque indulgere affectibus; ut Princeps fidem facit pag. 71.

Sed quod tandem tua demonstratio Christianæ in lumine abicit; quia solida non fuit, ut promiseras, sed inanis: solidam pro inani rependo paucis verbis.

Illa Ecclesia vera non est quæ est nova, quæ nullam habet vivam fidem regulam, nullum controversiarum in materia fidei judicem, nullum caput, nullam certam fidem, nulla stabilitas & fidei constantia dogmata, nullam Hierarchiam, nullum iurisdictionis spiritualis titulum, nullum perfectionis Evangelicæ statum, nullum missionis principium.

Hæc major propositio certa est, eaque de fide: sed Ecclesia Lutheranorum est hujusmodi, ut per se patet; quid enim horum negari potest; non primum, quia Lutherus, qui novus est, vestram Ecclesiam fundavit: quan enim amabat fidem ante Lutherum majores vestri proficiebantur: nostram profecto acclicer Catholicam: non secundum, assigna enim regulam illam vivam ei: minimè obnoxiam: an Ministros & Doctores vestros? sed inter se illi non consentiunt, quis porto iis hanc potestatem fecit: non tertium & quartum, quod eodem modo probatur: non quintum & sextum, quia toties mutatis, & quot capita inter vos, tot sensus, etiam in iis, que ad fidem pertinent; non septimum, quis enim supremus Hierarcha vobis est: an Princeps Meckelerburgicus: sed hic haeresis vestram ejuravit, & modò noster est: si vero sancta Rostochii Domina est, illam pro Hierarchia vestra principe habetur, & Papistæ nostri fabulam in veram historiam verteretis: non ostendam, quem enim iurisdictionis titulum, legitimum scilicet & bene fundatum appellare poteritis: non vero nonnum, quia nullus inter vos religionis status, nullus Paupertatis voluntatis & castitatis perperus vius. Non denique decimum, unde enim missionem vestram habebitis? & quis inter vos auctoritate mittendi posset, confistorium nostrum, inquires, sed quis hanc confistorio vestro potestatem fecit: minor igitur certa est, ex qua ex deduco conclusionem.

Ergo Ecclesia Lutheranorum non est vera Ecclesia.

APPENDIX

ad Primam Partem.

APPENDICIS loco subiecto duas Epistolas Celsissimi Principis Ernesti; Primam quidem prolixorem ad Valerianum scriptam. & jam alias typis mandatam; alteram vero ad Fratrem Fortunatum longe breviorem, & nondum, sicutem quod sciam, in lucem editam. Vraeque ad rem hanc pertinet & calumniarum Iesuitis afflictarum luculentam refutatio est; parum absuit, quin primam Latiniore rem redderem. Sed rem melius ponderata illius simplicitati nihil detrahendum esse duxi; utramque igitur, nulla prorsus mutatione facta, hic subiecto.

AUDIATUR ET ALTERA PARS
S E V

COPIA LITERARUM
Serenissimi Principis, ac Domini,

D. ERNESTI
HASSIAE LANDGRAVII,
& cetera.

AD R. P.

VALERIANVM MAGNI
Ord. S. Francisci Capuccinum.
DE SIC DICTA EIVS APOLOGIA
contra imaginatas fibi

Imposturas Jesuitarum.

Pacem & veritatem dilige, ait Dominus Omnipotens. Zacharias.

Modesta velira nota sit omnibus hominibus. Proph.

AD M O D U M R E V E R E N D I
in Christo Pater.

UM absque hoc, scribendo & concordingando adeo defessus sum, ut eo genere etiam cum publicis Religionis vota diversariis (ob id nimis, quod diligenter gressu in de fructus sperandus, & hinc præsertim magis, quam unquam, carnis bus & inquietate replexis temporibus, paucissimi inventarunt, quibus unica sua salus, & agitatio veritatis, vere cordi fit) hinc, & inde super te deam, sic spero, ad minimum te liberum tenerab illa suspiciose, quod in hac sella milia materia, ad scribendum, & quidem contra Religious Catholicos, nullus me certe pruriens impunit, non ignorans, quod alioquin plerumque, tua inter Catholicos, voluntaria scripta, illam à Christo domino tam strictè & injunctam charitatem, respectu minus laderet, quam etiam inimicis Ecclesiæ in superperversitate exultandi & eo magis se inducendi, cursum dare soleant, præcipue quod cum Psalmista Regio psalm. 52. dicere possim: Si inimicus meus multiplicet mihi, sufficiet mihi utique, & si in, qui odit me, magna locutus fuerit, absconditem me forsitan alibi: Tero homo unanimis (Catholico, Religioso, & amicis suis,) Dux meus & notus novus, qui simil meum dolorem capiebas cibos, in domo Dei ambulavimus cum confir. Atamen quia R. T. tam in Commentario, quam in Apologia & literis suis, contra Patr. Societ. Jesuitarum, mei variè mentionem facit, & adeo quidem, inde, si ita esset, nihil aliud colligi posset, quam quod te, i. reprehensibili gratitudine tractarem. 2. quia me à Patribus Societatis Jesu, per natum, ut dico, circumduci & decipi sine tem, illeque me, raro quam suo mancipio, in omnibus pro suo libum uarentur, quod tamen ipsis, si præsumerent, non minus quam mihi, indecorum esset. 3. quasi tibi in meis, immediate ante has ad te datis literis, quippe inindecenter scripsem. 4. quod ad nutrum quæ Patrum Societatis